

CONTRACTE BANCARE

Prezentarea de față are în vedere prevederile legale în vigoare la data de 31.03.2004

Legislație aplicabilă în domeniu

- Legea nr. 58/1998 – Legea bancară, publicată în M.Of. nr. 121/23.03.1998, modificată și completată de:
 - *Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 137/2001 pentru modificarea și completarea Legii bancare nr. 58/1998, publicată în M.Of. 671/24.10.2001*
 - *Legea nr. 485/2003 pentru modificarea și completarea Legii bancare nr. 58/1998, publicată în M.Of. 876/10.12.2003*
 - *Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 56/2000 pentru completarea art. 41 din Legea bancară nr. 58/1998, publicată în M.Of. 227/23.05.2000*
- Ordonanța Guvernului nr. 39/1996 privind înființarea și funcționarea Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar, republicată în M.Of. nr. 141/25.02. 2002
- Regulamentul nr. 5/2002 privind clasificarea creditelor și plasamentelor, precum și constituirea, regularizarea și utilizarea provizioanelor specifice de risc de credit, publicat în M.Of. nr. 626/23.08.2002

I. Contracte bancare analizate

În cele ce urmează vor fi analizate contractul de cont curent bancar, contractul de credit bancar și contractul de fonduri bancare.

Contractele bancare sunt contracte de adeziune. În practica încheierii contractelor bancare sunt utilizate, fără excepție, formularele tipizate redactate de bănci, cu clauze nenegociabile, care conferă acestora natura de simple contracte de adeziune. În caz de litigiu, instanța verifică numai dacă la semnarea contractului clientul a avut cunoștință de clauza litigioasă – aplicare a principiului consensualismului - art. 942, 969 Cod civil.

Clientul aderă nu numai la clauzele exprese ale contractului ci și la condițiile generale de bancă, la uzurile convenționale și la regulile profesionale bancare.

II. Contractul de cont curent bancar

1. Definiție

Contractul de cont curent bancar este contractul în urma căruia o bancă deschide un cont curent la cererea unui client, cont unde vor fi evidențiate disponibilitățile clientului și operațiunile de încasări și de plăți dispuse de acesta.

Disponibilitățile pot fi retrase de către titularii de cont fără preaviz.

2. Durata și închiderea contului curent

Contul este deschis pentru o durată nedeterminată. Deschiderea de cont curent este marcată printr-o depunere de fonduri de către client, având astfel sold creditor. El poate fi închis în orice moment de către client sau de către bancă, însă banca este obligată să respecte termenele de preaviz, stabilite prin contract.

Contul este închis de plin drept dacă:

- persoana juridică titulară a contului se dizolvă;
- persoana juridică își încetează existența sa juridică prin fuziune sau declanșarea procedurii falimentului.

Închiderea contului atrage după sine obligația clientului de a restitui imediat băncii mijloacele de plată.

3. Caracteristicile contului curent

Operațiunile care intră în contul curent se garantează reciproc și se contopesc pentru a forma un sold. Numai acest sold este exigibil la închiderea contului.

4. Informarea băncii

Clientul trebuie să furnizeze băncii toate informațiile utile funcționării contului sau curent și să prezinte băncii bilanțul și conturile anexe certificate pentru conformitate, ca și orice document semnificativ sau informativ cu caracter financiar.

Pentru informațiile confidențiale primite bancă trebuie să păstreze secretul profesional.

5. Poprirea bancară

Soldul creditor al contului curent bancar poate fi obiectul unei executări silite prin poprire. Înființarea popririi are ca efect blocarea soldului creditor, în sensul că nu se vor mai putea opera debitări ci doar eventuale creditări ale contului.

Poprirea poate fi înființată chiar dacă banca terț poprit a declarat că debitorul urmărit nu posedă sold creditor, neavând disponibil. Prin sume datorate de terțul poprit trebuie înțeles nu numai sumele exigibile în momentul înființării popririi ci și acelea ce se vor datora în baza unei datorii existente dar care va fi scadentă ulterior.

III. Contractul de credit

1. Notiune

Definiția legală a creditului bancar este cuprinsă în art. 3 pct. 7 al Legii bancare nr. 58/1998, cu modificările și completările ulterioare: ” orice angajament de punere la dispoziție sau acordarea unei sume de bani ori prelungirea scadenței unei datorii, în schimbul obligației debitorului la rambursarea sumei respective, precum și la plata unei dobânzi sau a altor cheltuieli legate de această sumă sau orice angajament de achiziționare a unui titlu care încorporează o creanță ori a altui drept la încasarea unei sume de bani”.

2. Documentația de credit

Documentația care stă la baza unei convenții intervenite între o bancă și o altă persoană pentru acordarea unui credit cuprinde cel puțin:

- situații financiare curente ale solicitantului de credit și ale oricărui garant al acestuia, inclusiv protecția fluxurilor financiare pentru perioada de rambursare a creditului și de plată a dobânzilor;
- o descriere a modalităților de garantare pentru plata integrală a datoriei și după caz, o evaluare a bunurilor care fac obiectul garanției;
- o descriere a condițiilor creditului, cuprinzând valoarea creditului, rata dobânzii, scheme de rambursare și obiectivul debitorului sau scopul pentru care a solicitat creditul;
- semnătura fiecărei persoane care a autorizat creditul în numele băncii.

3. Linii de credit

Linia de credit constă în obligația băncii de a acorda, pe o durată determinată, cu titlu de împrumut, fonduri utilizabile în mod fracționat, în limita unui plafon, astfel încât soldul zilnic al angajamentelor să nu depășească volumul liniei de credit aprobat.

Termenul pentru care se acordă aceste credite sunt de 3 luni, 6 luni sau maxim 12 luni.

4. Riscul nerambursării creditelor și garanția

Regulamentul BNR privind clasificarea creditelor și constituirea provizioanelor specifice de risc prevăd că băncile trebuie să limiteze riscul de credit și să depună toate eforturile pentru a-și încasa datoriile. Băncile trebuie să-și clasifice creditele în una din cele 5 categorii: standard, în observație, substandard, îndoielnic, pierdere.

Limita minimă a indicatorului de solvabilitate, calculat ca raport între nivelul fondurilor proprii și expunerea netă, va fi de 12%, iar limita minimă a indicatorului de solvabilitate, calculat ca raport între nivelul capitalului propriu și expunerea netă, va fi de 8%.

Pentru limitarea riscului de credit și pentru menținerea în permanență a nivelului minim de solvabilitate de 8% care să garanteze onorarea propriilor obligații față de creditorii, băncile au obligația să instituie provizioane specifice de risc rezultate în cadrul operațiunii de clasificare a creditelor.

Regulamentul nr. 1/1999, cu modificările și completările ulterioare reglementează organizarea și funcționarea, la Banca Națională a României, a Centralei Riscurilor Bancare.

Centrala Riscurilor Bancare (C.R.B.) este un centru de intermediere care gestionează în numele Băncii Naționale a României informația de risc bancar pentru scopurile utilizatorilor, în condițiile păstrării secretului bancar.

Informația de risc bancar este informația care se raportează de către bănci, se prelucrează și se difuzează de Centrala Riscurilor Bancare; informația de risc bancar cuprinde datele de identificare a unui debitor - persoană fizică sau persoană juridică nonbancară rezidentă - și operațiunile în lei și în valută prin care băncile se expun la risc față de acel debitor.

În scopul garantării executării obligației de către debitor, părțile au posibilitatea să recurgă la **garanțiile reale sau personale**.

Astfel, în prezent, *cauțiunea* (fidejusiunea) este preferată de majoritatea băncilor. Fidejursorul răspunde alături de debitor în mod solidar deoarece obligația este solidară chiar dacă fidejursorul nu are calitate de comerciant.

După ce a plătit obligația debitorului față de creditor, fidejursorul are regres contra debitorului, putând pretinde suma platită efectiv plus cheltuielile facute cu înștiințarea debitorului că este urmărit de creditor.

O altă formă de garanție a executării obligației este *gajul* care poate avea ca obiect toate bunurile mobile, corporale și incorporale, ale debitorului. Contractul de gaj trebuie să fie încheiat în forma autentică sau materializat printr-un înscris sub semnătură privată, semnat de debitor și trebuie să descrie bunul. Legea nr. 99/1999 privind unele măsuri pentru accelerarea reformei economice, cu modificările și completările ulterioare, prevede necesitatea înregistrării contractului de gaj la Arhiva Electronică de Garanții Reale Mobiliare, cu efect de opozabilitate față de terți.

Conform aceleiași legi, contractul de gaj este titlu executoriu.

O altă modalitate de garantare a rambursării creditului este *clauza de rezervă a dreptului de proprietate asupra bunurilor cumpărate, cu titlu de garanție a rambursării*.

Debitorul poate garanta rambursarea creditului cu soldul creditor al unui cont bancar.

Ipoteca este o formă de garanție reală imobiliară fără deposedare. Constituirea ipotecii are loc doar prin act autentic, sub sancțiunea nulității absolute. Pentru a fi opozabilă terților, ipoteca trebuie să fie înscrisă în registrul special sau, după caz, în foaia de sarcini a cărții funciare în care este intabulat imobilul ipotecat.

Garanțiile constituite în favoarea băncii în scopul garantării creditelor, care îndeplinesc condițiile de publicitate prevăzute de lege, conferă băncilor

prioritate față de terții, inclusiv statul, ale căror creanțe și garanții au îndeplinit ulterior condițiile de publicitate

5. Destinația creditului

Destinația fondurilor este fie finanțarea ansamblului activității debitorului, fie a unor componente ale acesteia. De acest tip de credite beneficiază agenții economici care: sunt clienți statornici ai băncii; dispun de un capital social corespunzător normelor băncii; au performanțe financiare și un bun serviciu al datoriei.

Banca are dreptul de a controla utilizarea fondurilor în concordanță cu destinația prevăzută și dreptul de a rezilia contractul în cazul deturnării fondurilor de la această destinație, cu obligația pentru client de a rambursa imediat sumele utilizate.

6. Costul creditului

Este suportat de debitorul băncii, fiind alcătuit din două componente de bază: dobânda și comisionul, la care se poate adauga penalizarea pentru întârzierea rambursării creditului și a plății dobânzilor.

Rata dobânzii poate fi modificată unilateral de către bancă pe parcursul executării contractului, dacă acest fapt a fost stabilit prin contract. Achiesarea tacită a clientului la nouă rată a dobânzii stabilită unilateral de către bancă poate rezulta și din plata unei singure rate a dobânzii majorate, chiar dacă în contractul de credit nu s-a stipulat dreptul băncii de a modifica rata dobânzii pe parcursul executării contractului.

7. Informațiile confidențiale

Sfera informațiilor confidențiale cuprinde date și fapte care, devenite publice, ar dăuna intereselor ori prestigiului unei societăți bancare sau ale unui client al băncii precum și numele depunătorului sau titularului contului și operațiunile înregistrate în conturile lui.

Dezvăluirea secretului profesional se poate face numai în cadrul procedurii penale, la cererea scrisă a procurorului sau a instanței judecătorești. Secretul operațiunilor bancare nu poate servi ca acoperire a criminalității economice.

8. Escrow account

Soldul creditor al unui cont bancar constituie un drept de creanță al titularului contului față de bancă. Această creanță, al cărei quantum variază

în permanență, sub influența creditărilor și a debitărilor, poate fi destinat ca garanție față de bancă pentru obligațiile titularului contului.

9. Titlu executoriu

Conform art. 56 alin. 2 din Legea nr. 58/1998, cu modificările și completările ulterioare, contractele de credit bancar cât și contractele de garanții reale și personale sunt titluri executorii.

Alin. 3 din aceeași lege prevede că de la data inițierii unei proceduri judiciare față de un debitor, inclusiv în cazul solicitării de către bancă a învestirii cu formulă executorie a contractului de credit ori, după caz, al inițierii de către aceasta a unei alte proceduri de executare silită prevăzută de lege, dobânda stabilită conform contractului sau, după caz, dobânda legală se va calcula în continuare, dacă prin lege nu se prevede faptul că de la data deschiderii procedurii nu se mai datorează dobânzi; dobânda și creditele respective se vor evidenția de către bancă în afara bilanțului.

IV. Contractul de depozit de fonduri

1. Definiție

Contractul de depozit de fonduri este convenția încheiată de bancă cu clientul acesteia pentru predarea unei sume spre fructificare, banca având dreptul de a dispune de aceste fonduri în interesul său propriu, în orice moment sau la termenul convenit.

Pentru deponenți contractul de depozit este un mijloc de fructificare a disponibilităților bănești și în special a economiilor.

Pentru bancă contractul reprezintă un mijloc avantajos de finanțare a creditelor.

2. Forme ale contractului de depozit de fonduri

Depozitul la vedere

Este forma de bază a contractului de depozit de fonduri și implică obligația băncii de a restitui fondurile în orice moment, la cererea depunătorului. Restituirea fondurilor trebuie să aibă loc chiar dacă înscrisul constatator a fost pierdut, furat, distrus.

Anumite contracte stipulează un preaviz obligatoriu de câteva zile menit să faciliteze serviciul de casierie al băncii.

Depozitul pe termen,

Depozitul cu termen cu durată normală între 3 și 12 luni, este asemănător cu un împrumut cu dobândă acordat băncii.

Depozitele bancare de fonduri pot fi reprezentate și prin certificate de depozit care sunt titluri negociabile.

2.1 Garantarea depozitelor

În scopul garantării rambursării depozitelor constituite la societățile bancare de către deponenți persoane fizice a fost constituit, prin Ordonanța Guvernului nr. 39/1996, Fondul de garantare a depozitelor în sistem bancar. Fondul garantează depozitele deținute de rezidenți și nerezidenți, exprimate în moneda națională sau străină. Depozitele care nu sunt garantate de Fond sunt prevăzute de art. 4 alin. 2 din Ordonanța Guvernului nr. 39/1996, republicată.

În cazul în care o societate bancară nu este în măsură să își onoreze obligațiile față de deponenții săi, Fondul va garanta plata către deponenți a fondurilor depozitate, indiferent de moneda în care este constituit depozitul ori de numărul sau mărimea depozitelor, în limita unui plafon de garantare de 10.000.000 lei pe deponent.

Fondul va compensa plata depozitelor atunci când acestea devin indisponibile.

Depozitele sunt considerate indisponibile de la data prevăzută în hotărârea judecătorească definitivă și executorie de începere a procedurii falimentului băncii.

În termen de 30 de zile de la data desemnării sale de către tribunal lichidatorul transmite Fondului lista cuprinzând persoanele fizice care au constituite depozite garantate și negarantate, suma totală a depozitelor fiecărui deponent și a obligațiilor acestuia față de bancă, în conformitate cu necesitățile și solicitările Fondului.

Fondul verifică, pe baza datelor transmise de lichidatorul băncii, creanțele deponenților în raport cu depozitele indisponibile și le plătește într-un termen de cel mult două luni de la data primirii de la lichidator a datelor.